

— C.Conophagos et G.Papadimitriou «*La metallurgie du fer et de l'acier en Grece pendant la periode classique*» Acta of the Intern. Archaeological Symposium «*Early Metallurgy in Cyprus*» p.363, 1982.

— C.Conophagos et G.Papadimitriou «*Sur l'enduit impermeable à l'eau des anciennes citernes grecques du Laurium*» Comptes Rendus de l'Académie des Sciences de Paris (287) p.79, 1978.

— Γ.Δ.Παπαδημητρίου «*Μορφολογικά στοιχεία και τυποποίηση των αρχαίων επιπέδων πλυντηρίων του Λαυρίου*» Πρακτικά Δ' Επιστημονικής Συνάντησης ΝΑ Αττικής, σ.183, 1992.

— G.Papadimitriou, M. Vardavoulias and R.Marini «*Metallurgical Study of ancient slags, coming from copper production in Pelasghia-Larisa Kremaste*» Atti del Colloquio Internazionale di Archaeometallurgia, p.207, 1988 Bologna.

— G.Papadimitriou, C.Tsaimou and M. Vardavoulias «*Bronze production during the hellenistic period in the Rhodes Island*» Atti del Colloquio Internazionale di Archaeometallurgia, p.207, 1988 Bologna.

Γ.Δ.Παπαδημητρίου «*Μια προσπάθεια ιστορικής σύνδεσης των δεδομένων της αρχαιομεταλλουργίας με την εξέλιξη της παραγωγής χαλκού και μπρούτζου στην ελληνική αρχαιότητα*», «*Σύνδεση Αρχαιομετρίας και Αρχαιολογίας*», Α' Συμπόσιο Αρχαιομετρίας στο Κέντρο Μελετών Ακροπόλεως, σελ. 113, 1992.

Και πάλι για το Λαύριο...

Μεταξύ 3 και 15 Ιανουαρίου 1994, πραγματοποιήθηκε Γερmano-Ελληνική ενημερωτική και επιστημονική συνάντηση στην πόλη Aurich της Γερμανίας (περιοχή Ανατολικής Φριζλανδίας) κοντά στη Βόρεια Θάλασσα. Σκοπός της συνάντησης ήταν να τεθούν οι βάσεις για τη δημιουργία ενός ανοικτού δικτύου συνεργασίας ανάμεσα σε περιοχές του Ευρωπαϊκού χώρου με κοινά προβλήματα (π.χ. προβλήματα αποβιομηχανίας και διαρθρωτικής ανεργίας) και κοινές δυνατότητες αναδιάρθρωσης και ανάπτυξης νέων μορφών οικονομικής δραστηριότητας, βασισμένων κύρια, στην αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς κάθε περιοχής-εταίρου του δικτύου.

Ο στόχος της συνάντησης, εξειδικεύτηκε στη συνέχεια, στη διατύπωση κοινής πρότασης διεξαγωγής συγκεκριμένου κοινοτικού προγράμματος (KALEIDOSCOPE) στα πλαίσια του άξονα δράσης «Regional Cultures - Regional Museums», με ειδικότερο στόχο τη δημιουργία ενός κοινού μουσείου βιομηχανικής τεχνολογίας, το οποίο θα έχει τη δυνατότητα να «περιφέρεται» και να «στηνεται» στις επιμέρους περιοχές-εταίρους του προγράμματος, για ορισμένο χρονικό διάστημα σε κάθε μια απ' αυτές. Οι περιοχές-εταίροι του δικτύου, είναι προς το παρόν:

- Η Ανατολική Φριζλανδία (Γερμανία) με τη συμμετοχή του Μουσείου Moordhof
- Η Ολλανδία (με τη συμμετοχή του Μουσείου Vendam)
- Η Γαλλία (με τη συμμετοχή του Park Naturel Regionale de Briere)
- Η Ελλάδα (με τη συμμετοχή του υπό διαμόρφωση μουσείου βιομηχανικής τεχνολογίας, που βρίσκεται στους χώρους του Τεχνολογικού Πάρκου Λαυρίου).

Από Γερμανικής πλευράς, συμμετείχε εκπρόσωπος του Υπουργείου Πολιτισμού, εκπρόσωπος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και εκπρόσωποι του «Eurohaus» - τοπικού αναπτυξιακού φορέα της περιοχής του Aurich που έχει αναλάβει το συντονισμό του δικτύου. Από Ελληνικής πλευράς συμμετείχε αντιπροσωπεία του Δήμου και του Εργατικού Κέντρου Λαυρίου (με επικεφαλής το Δήμαρχο κ. Κ. Πόγκα), η Αρχιτέκτων κ. Ράνια Μάρη από το Υπουργείο

Πολιτισμού και Επιστημών, και από ΕΜΠ ως προσκεκλημένοι του Δήμου, ο καθηγητής Λουδοβίκος Βασενχόβεν και ο γράφων. (Ωστόσο ο καθ. Λ. Βασενχόβεν για λόγους ανωτέρας βίας δεν έγινε τελικά δυνατό να παραστεί).

Η λογική συγκρότησης του δικτύου -όπως τουλάχιστον διατυπώθηκε στη συνάντηση- δεν θα περιορίζεται σε μια απλή έκθεση αρχαιολογικού και άλλου υλικού σχετικού με τη βιομηχανική ιστορία των περιοχών-εταίρων, αλλά σε προσπάθειες συντονισμού γνώσης και δράσης για την αλληλεπίδραση των τοπικών πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων και ταυτοτήτων, την επεξεργασία κοινών στόχων αναπτυξιακής πολιτικής, κ.ο.κ. Συμφωνήθηκε, ακόμα, ότι η βασική φιλοσοφία που θα πρέπει να διατηρεί το όλο εγχείρημα, θα πρέπει να έχει ως επίκεντρο, όχι απλά και μόνο την έκθεση κάποιων αντικειμένων και διαδικασιών εργασίας, αλλά τον ίδιο τον άνθρωπο ως συμπύκνωση της οικονομικής, κοινωνικής, εργασιακής, τεχνολογικής και πολιτισμικής ιστορίας των περιοχών αυτών.

Ως προς το ενημερωτικό μέρος της συνάντησης, πραγματοποιήθηκαν μια σειρά χρήσιμες επισκέψεις σε Μουσεία, τόσο της Γερμανίας (ανάμεσα στα οποία και το Μουσείο Βιομηχανικής Αρχαιολογίας του Bohum στην βιομηχανική περιοχή του Ruhr) καθώς και της Ολλανδίας, και έγινε

αμοιβαία ανταλλαγή απόψεων, όχι μόνο για «τεχνικά θέματα» αλλά και για θέματα που σχετίζονται με οικονομικά, κοινωνικά, και γενικότερα, αναπτυξιακά προβλήματα των περιοχών.

Εκτιμάται ότι η δημιουργία του δικτύου αυτού θα αποφέρει στο μέλλον σημαντικά οφέλη όχι μόνο στην πόλη του Λαυρίου, αλλά και στην ίδια τη λειτουργία του Τεχνολογικού Πάρκου του ΕΜΠ, δεδομένου ότι οι πολιτιστικές δραστηριότητες θα φιλοξενοούνται σε κατάλληλα οργανωμένους χώρους του - και η διαχείρισή τους θα είναι στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Πολιτισμού. Πέρα όμως από το πολιτισμικό αντικείμενο καθ' εαυτό, πιστεύεται ότι η ανάπτυξη ενός ανοικτού διακρατικού δικτύου θα επεκταθεί μελλοντικά και σε άλλους τομείς που ενδεχομένως να σχετίζονται πιο άμεσα με τις δραστηριότητες του Τεχνολογικού Πάρκου.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί το ιδιαίτερα φιλικό κλίμα που επεκράτησε στη συνάντηση αυτή, το άριστο επίπεδο φιλοξενίας στις εγκαταστάσεις του Europhahaus και η «Ελληνική βραδυά» στο φουαγιέ του Μουσείου Moordorf με... γύρο, τζατζίκι, ζεϊμπέκικο και ανταλλαγή αναμνηστικών δώρων.

Ηλίας Κορβιλιούρος

Αρχιτέκτων ΕΜΠ, Δρ. Πολεοδομίας Χωροταξίας,

ερευνητής ΕΜΠ,

μέλος της ομάδας για το Τεχνολογικό Πάρκο Λαυρίου.